

3 500 názorů na muzea a kulturní krajiny **Generální konference ICOM v Miláně**

Ve dnech 3.-9. července 2016 se konala v Miláně generální konference Mezinárodní rady muzeí ICOM. Její téma rezonovalo s tématem mezinárodního dne muzeí: Muzea a kulturní krajiny.

O tom, že Itálie bude pořadatelskou zemí generální konference, bylo rozhodnuto na plenárním zasedání v Paříži v roce 2012. Od té chvíle italsí kolegové intenzivně připravovali organizaci a také rozpracovávali zvolené téma Muzea a kulturní krajiny. Prvním milníkem jejich usilování se stala Sienská charta podepsaná v roce 2014, která popisovala charakter italské kulturní krajiny a její vztah k muzeím. Následovalo setkání předsedů mezinárodních komisí na konferenci v Brescii v listopadu 2015. Členům Českého výboru ICOM představila konferenci generální ředitelka ICOM Anne-Catherine Robert-Hauglustaine na plenárním zasedání ČV ICOM v únoru v Praze.

Česká republika byla v Miláně významně zastoupená. Díky dotaci Ministerstva kultury mohl Český výbor ICOM podpořit 26 muzejníků k účasti. Vedle toho jsme napsali doporučující dopisy, díky nimž získali tři muzejníci grant Young Member pokrývající konferenční poplatek, letenku a ubytování. Kromě toho přijelo do Milána dalších osm muzejních pracovníků a možná další, které jsme v Miláně nepotkali.

V hlavním programu se ocitlo pět českých přednášek (Milan Hlaveš: Czech Glass and the Cultural Landscape, Uměleckoprůmyslové museum v Praze; Simona Juračková: On website for everyone?, Národní památkový ústav; Helena Koenigsmarková: Light and Glass Society – Research and cooperation on the history of glass chandeliers, Uměleckoprůmyslové museum v Praze; Tereza Křížkovská: Interactive exhibitions as a means of informal film education for the public, Katedra filmových studií FFKU; Martina Lehmannová: Because of Tuberculosis. History and contemporary situation in production of tapestries in Czech Republic, Uměleckoprůmyslové museum v Praze). Řada účastníků měla panelové příspěvky. Velký význam má vyzvání Vojtěcha Blodiga, kurátora Památníku Terezín, přispět textem The Auschwitz-Birkenau State Museum and an artist's claim to portraits of holocaust victims made in Auschwitz for Josef Mengele do výroční publikace ICOMu (Bernice L. Murphy ed., Museums, Ethics and Cultural Heritage, London-New Yourk, 2016)

V rámci generální konference proběhly i pravidelné volby do předsednictva. Novou **prezidentkou je Suay Aksoy** z Turecka, místopředsedy jsou Alberto Garlandini z Itálie, Laishun An z Číny, pokladníkem zůstává Peter Keller z Rakouska. Členy exekutivy se stali Vinod Daniel z Austrálie, Carlos Roberto Ferreira Brandao z Brazílie, Hilda Abreu de Utermohlen z Dominikánské republiky, Carina Jaatinen z Finska, Emma Nardi z Itálie, Inkyung Chang z Jižní Koreje, Maria de Lourdes Monges Santos z Mexika, Leontine Meijer-Van Mensch z Německa, Diana Pardue z USA, Carol Scott z Velké Británie, Terry Simioti Nyambe ze Zambie a Regine Schulz z Německa se stala předsedkyní Advisory committee. Členové exekutivy pracují pro ICOM dobrovolně a na vlastní náklady, ze strany ICOM jim není proplácena ani cesta. Finanční podporu jim zajišťují země, které je nominovaly, přímo ministerstva kultury, v západoevropských zemích pak členové exekutivy financují práci pro ICOM z rozpočtů vlastních muzeí.

Z praktických výstupů je nutné informovat o **změně vizuálu ICOMu**. Nové logo se postupně ocitne na webových stránkách a všech materiálech vydávaných ICOM. Brzy nás bude čekat **výměna průkazek**, snad možná až tak dramatická, že každý rok bude nová emise. Systém plastových průkazek se známkami má totiž jisté nevýhody. **Etická komise** informovala o tom, že bude reagovat na podněty svých členů a zpřísnovat dohled nad dodržováním etického kodexu. Zároveň ale nebudou vydávány další speciální etické kodexy, jako byl ten pro přírodovědná muzea, ale k jednotlivým oblastem budou vydávány samostatné doplňující výklady.

Hlavní přednášky

Největší pozornost byla zaměřena na hlavní řečníky. Oproti konferenci v Rio de Janeiru, kde přednášely lokální osobnosti, pozvali Italští kolegové spíkrky světového významu, kteří mají co říct k současnému muzejnictví. Být Italem nebyla při výběru podmínka. Hlavním řečníkem byl **Orhan Pamuk**, laureát Nobelovy ceny za literaturu v roce 2006 a autor románu Muzeum nevinnosti (2008), jehož převedení do skutečného muzea bylo v roce 2014 oceněno v rámci soutěže European Museum of the Year Award (EMYA). Pamuk hned na úvod většinu účastníků zklamal, protože se konference sám neúčastnil a pouze mluvil do kamery z expozice svého muzea v Istanbulu. Někteří pak byli pohoršení tím, že četl části své knihy, jednalo se ale z valné většiny o ty, kteří ji sami nečetli. Následující diskuse byla nicméně živá a dlouhá. Pamuk ve své přednášce pronesl několik tezí, které konvenují zejména malým muzeím. Mírou všeho je člověk ve smyslu individuality. Muzea nemají představovat historii,

ale vyprávět příběhy, nemají představovat národy ale lidi, nemají být epické ale lyrické. Budoucnost muzeí podle něj spočívá v našich domovech, malá muzea jsou blíže člověku, velkých muzeí se lidé bojí. Malá muzea podle něj jsou levnější na provoz a mohou být i finančně soběstačná. Jako příklad uváděl finanční situaci Muzea nevinnosti, což není zcela férové. Velmi dobrá byla poznámka směrem ke kurátorům. Podle Pamuka by měli být víc jako umělci, neusilovat o absolutní serióznost, korektnost nebo vyváženost, ale měli by mít odvahu představovat názory, protože právě kurátoři tím, že znají své obory nejlépe, mohou názory své i svého okolí měnit. Nejdůležitější pak je to, abychom své práci věřili a byli na ni hrdí.

Velmi očekávaná byla přednáška **Christa**. Rodák z Bulharska, který na přelomu let 1956/1957 emigroval přes Československo do Vídně, proslul svými obalovacími projekty, z nichž nejznámější je zabalení budovy německého Reichstagu v roce 1995 před zahájením jeho rekonstrukce. Christo představil své projekty a také mluvil o svém způsobu práce. Jeho poslední projekt The Floating Piers, molo zabalené zlatavou látkou na jezeře Iseo u Brescie, přilákal během tří týdnů 1.600 000 lidí a tisíce dalších kroužily kolem na lodičkách. Christo dělá náročné projekty, sám tvrdí, že nemají hlubší smysl a jeho hlavním cílem je pouze vyvolat estetický zážitek. Také říká, že veškeré projekty financuje pouze z prodeje svých kreseb. Nevyjádřil se už ale k tomu, že za projektem The Floating Piers stála zbrojařská firma Beretta, jejíž majitelé patří mezi sběratele Christových skic.

Dalším řečníkem byl **Michele De Lucchi**, italský architekt a designér, vůdčí představitel postmoderny, člen hnutí jako Cavart, Alchimia nebo Memphis. O své tvorbě mluvil velmi otevřeně, popisoval svá ikonická díla jako je křeslo First (1983), nebo lampa Tolomeo pro Artemide vyráběná od roku 1987 dodnes, i nerealizované projekty. Vysvětloval dobovou atmosféru, která dovolila to, aby i nefunkční návrhy byly vyráběny a prodávány. V soukromém rozhovoru pak dodal, že má největší radost z toho, když muzea jeho předměty používají v provozu a až pak, když jsou uloženy ve sbírkách.

Řada muzejníků si přivstala na přednášku **David Throsbyho**, australského ekonomy, který se věnuje popisování přínosů kultury světové ekonomice, v čemž navazuje na průkopnické dílo britského ekonomy Alana Peacocka. Mluvil o hodnotách využitelných a nevyužitelných (use/non-use value). Zdůrazňoval, že muzea mají hodnotu i pro ty lidi, kteří do nich nechodí. Hlavním přínosem muzeí pro civilizaci je podle Throsbyho to, že udržují kulturní dědictví pro budoucí generace. Hlavním kapitálem muzeí je autenticita sbírkových předmětů, kterou

současná média nemají k dispozici. Zároveň doporučuje muzeím obsadit virtuální prostor daty digitalizovaných předmětů, která pomáhají muzea propagovat. Virtuální výstavy ale považuje za přežitek. Snažil se poukázat i na to, že rozkvět v současnosti zaznamenávají soukromá muzea.

Posledním příspěvkem do hlavního programu společného pro všechny účastníky byla panelová diskuse na téma „**Společenská role muzeí: Nový migranti, nové výzvy**“. Zúčastnili se jí David Fleming, ředitel Národního muzea v Liverpoolu, předseda Federace mezinárodních muzeí lidských práv a předseda britské Muzejní asociace; Robin Hirst, ředitel Muzea Victoria v Austrálii; Marlen Moliou, předsedkyně ICOM-CAMOC (mezinárodního výboru pro městská muzea), pracovnice Athénské univerzity a Giusi Nicolini, starostka ostrovů Lampedusa a Linosa. Jejím projevem byla diskuse zahájena. Velmi ocenila funkci muzeí pro společnost, která se ukázala právě během uprchlické krize. Migranti přicházející na Lampedusu jsou internováni v táborech, kde přes veškeré snahy vládne chaos způsobující nedůvěru. Když se podařilo některým uprchlíkům zpřístupnit místní muzeum, byla znatelná změna v jejich chování, protože se ocitli v prostředí, kterému důvěřovali. David Fleming mluvil o tom, že by se měla rozšířit role muzeí o sociální aktivismus a skrze výstavy v nich vést debatu o problémech současnosti, jako jsou migrace, moderní otroctví, korupce, pedofilie, etnická a ekonomická nesnášenlivost, nebo past korektnosti. Robin Hirst představoval projekty muzea ve Viktorii, kterými se snažili připomenout zapomnětlivé australské společnosti, že je sama tvořena z 97% přistěhovalci.

Z programu mezinárodních výborů

Odpoledne po hlavních přednáškách byla věnována programům mezinárodních výborů. Poprvé se všechny konaly zároveň pod jednou střešou. Účastníci měli jedinečnou možnost přecházet mezi různými výbory a velmi jí využívali. Tak se například stalo, že na přednášku ředitele milánské Brery Jamese M. Bradburneho, zorganizovanou mezinárodní komisí pro umělecké řemeslo a design ICDAD, přišlo obrovské množství lidí a kvůli naplnění kapacity sálu muselo mnoho zájemců zůstat venku za dveřmi. Bradburne představil současnou situaci Brery a italských muzeí vůbec. Státní muzea byla zřizovaná, stejně jako u nás, jako příspěvkové organizace s ještě silnější závislostí na ministerstvu kultury. V roce 2014 došlo ke změně a 20 vybraných institucí získalo větší nezávislost a formu nadací. Proběhly mezinárodní konkurzy na ředitele a Bradburne je jedním z jejich vítězů. Obdivuhodně

charismatická osobnost, která nikoho nenechá na pochybách o tom, že muzejní práce je nesmírně důležitá a má smysl. Zároveň zdůrazňoval zodpovědnost, kterou máme, jež začíná už tím, že si uvědomíme to, že veřejně zřizovaná muzea do svých sbírek nekupují předměty, ale právo se o ně starat. Zdůrazňoval, že v muzejních projektech musíme klást důraz na interpretaci, která nemusí být nutně kurátorská, ale třeba i osobností z jiných oborů. Rádo by se uveřilo, že Bradbudne, který zná české muzejnictví z autopsie, se v tomto inspiroval výstavou The Best of Moravské galerie v Brně, která v roce 2011 oslovila osobnosti české společnosti, aby se staly jejími kurátory.

Pro účastníky konference byla připravena celá řada exkurzí po Miláně i do dalších měst. Závěrečné rozloučení proběhlo v prostorách milánského Trienále.

Podrobné informace o dění v jednotlivých mezinárodních komisích se dočtete na webu Českého výboru ICOM (www.czech.icom.museum) v rubrice Konference.

Příští generální konference ICOM se bude konat v roce 2019 v Kyotu a v roce 2022 doufejme v Praze.

Martina Lehmannová